

GALAGONYA WALDORF ÓVODA

Helyi Pedagógiai Program

OM azonosító: 202871

Legitimációs záradék:

Elfogadta:

Nevelőtestület nevében: .....

Solymár, 2015. augusztus 27.

Véleményezte:

Szülői közösség nevében:.....

Solymár, 2015. augusztus 28.

Egyetértését nyilvánította

Fenntartó nevében:.....

Solymár, 2015. augusztus 28.

A dokumentum nyilvános.

Készült 3 példányban.

Érvényes: 2015. szeptember 1-től

Készítette: Für Ágnes

óvodavezető

Tartalom

Programunk.....	5
1. Óvodánk alapja.....	5
2. Óvodánk háttere.....	6
3. Pedagógusaink.....	6
4. Az óvoda helye és környezete.....	6
5. Az óvoda belső elrendezése.....	7
6. Az óvoda működése, napirend, hetirend, éves rend.....	7
7. Óvodánk nevelési feladatai.....	13
7.1. Helyes egészségügyi szokások megalapozása, kialakítása.....	13
7.2. Testápolási szokások kialakítása.....	13
7.3. Étkezés.....	13
7.4. Öltözködés.....	14
7.5. Környezet rendben tartása.....	14
7.6. Testmozgás, mozgásformák.....	14
8. Az egészségvédelem feladatai.....	15
9. Érzelmi nevelés és szocializáció.....	15
10. Beszoktatás, befogadás a közösségbe.....	17
11. Anyanyelvi és értelmi nevelés.....	18
11.1. Értelmi fejlődés.....	18
11.2. Az anyanyelvi nevelés területei.....	19
11.2.1. Mese.....	19
11.2.2. Bábozás.....	20
11.2.3. Vers.....	21
11.2.4. Ének, zene.....	22

11.3. Szép mozgás – a ritmikus játékban.....	23
11.4. Az euritmia.....	24
11.5. Szabad játék, a tevékenységben megvalósuló tanulás és munka.....	25
11.6. A tevékenységben megvalósuló tanulás – munka.....	26
11.7. Barkácsolás, kézművesség – a külső világ tevékeny megismerése.....	27
11.8. Különböző tevékenységi formák, művészeti tevékenységek és színterük....	28
11.8.1. Rajzolás.....	28
11.8.2. Gyapjúkép készítés.....	29
11.8.3. Gyurmázás, plasztikus formálás.....	30
11.8.4. A sütés, mint formálási tevékenység.....	30
11.8.5. Festés.....	31
12. A fejlődés jellemzői az óvodás kor végén.....	32
12.1. Fizikai, testi változások.....	32
12.2. A szociális, érzelmi életben tapasztalható változások.....	32
12.3. Az érettség jelei az alkotó tevékenységekben.....	33
12.4. Az érzelmi élet is sokkal összetettebbé válik.....	33
12.5. Változások a szociális élet terén.....	34
12.6. Az önállóság fejlődése a személyes higiéné, az étkezés és az öltözködés során.....	34
12.7. A gondolkodásban is új tartalmak jelennek meg.....	34
13. Ellenőrzési, értékelési alapelvek.....	35
13.1. Tervezés és visszatekintés.....	35
13.1.1. Gyermekmegfigyelés.....	35
13.1.2. A konferencia.....	36
13.1.3. Külső kapcsolatok.....	36
13.1.4. Inkluzív pedagógia.....	37

13.1.5. Differenciálás.....	37
13.1.6. Kivételes képességű gyermekek gondozása.....	39
13.1.7. Sajátos nevelési igényű gyerekek gondozása.....	39
13.1.8. Esélyegyenlőség.....	39
13.1.9. Gyermekvédelem.....	40
13.1.10. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	41
14. Érvényességi rendelkezések.....	42

Programunk

Alapelvünk, hogy a gyermekek a nevelés során testileg egészséges, lelkileg szabad, szellemileg kreatív emberekké váljanak, akik a felnőve formálni tudják a világot, akarattal, erővel, és örömmel.

Az óvoda pedagógiai és nevelési programjának alapja az akkreditált **Waldorf-Óvodapedagógiai Program**. A programot minden pontjában hitelesnek és követendőnek tartjuk. Eltérések csak a helyi sajátosságokból adódnak, melyeket az alábbiakban vázolunk.

Legfőbb célunk, hogy a gyerekek egy szeretetteljes, figyelemmel kísért, nyugodt, de egyben életteli környezetben szabadon, bizonyos szabályok és szokások megtartása mellett éljék óvodai életüket. Ez biztosítja nyugodt, kiegyensúlyozott egyéni fejlődésüket a pedagógusok tisztelet- és szereteteli figyelmével kísérvé.

Óvodánk, sok mindent kínál a fejlődő kisgyermeknek, aki azt veszi el a kínálatból, amire szüksége van. Minden gyerek mást és más időben, nincs két egyforma választás. Tudatosan és tervezetten alakítjuk a kínálatot, a lehetőségeket. Ápoljuk, hogy egy lassú, egyéni folyamatban a gyerek énjén keresztül kapcsolódni tudjon a világgal. A négy alapérzék ápolására, mely ebben az életkorban alakul, fejlődik, különös hangsúlyt fektetünk. Elvárások helyett biztonságot és védettséget nyújtunk a kisgyermekeknek.

Fontos, hogy az óvoda az otthoni életük kiegészítése legyen, egy ismerős biztonságos környezet.

Fontos az együttgondolkodás és együttműködés a szülőkkel.

Hisszük azt, hogy munkánkkal segíteni tudjuk a hozzánk tartozó kisgyerekek testi, lelki, szellemi egészséges fejlődését, egy biztos és tartalmas alapot adva későbbi életükhöz.

1. Óvodánk alapja

A Waldorf pedagógia filozófiai és embertani háttere a Rudolf Steiner által a századelőn kidolgozott emberismeret, az úgy nevezett Antropozófia (Antroposzófia-görögül, az emberre vonatkozó bölcsesség). Az antropozófia hatással volt az orvostudományra, a művészetekre, gyógypedagógiára és egyéb életterületekre is.

Emberképe az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogásból ered, mely az embert transzcendens eredetű individualitásnak tekinti. Egyszeri és egyedi

minden ember. Lassan ébred öntudatra, fel kell fognia szabadságát és egyben felelősségét is a világ és a többi ember megismeréséhez. Ennek az ébredésnek vannak az életkorral változó törvényszerűségei, lelki, szellemi és testi értelemben egyaránt.

A nevelés, majd az önnevelés célja és feladata, hogy segítséget nyújtson ahhoz, hogy az individuum, az ember fejlődése útján egészségesen haladva a lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen kiválasztani a neki megfelelőt.

Így váljon testileg egészséges, lelkiileg szabad és szellemileg kreatív emberré.

Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, környezetét elfogadja és emberségesebbé tegye.

2. Óvodánk háttere

Fenntartónk a „Török Sándor” Waldorf-pedagógiai Alapítvány, mely 1988 óta működik, és az első Waldorf intézmények létrehozója, támogatója volt.

Fenntartásában működik a Waldorf Pedagógiai Intézet, a Pesthidegkúti Waldorf iskola és a Török Sándor Waldorf Óvoda is.

3. Pedagógusaink

Óvodánk két óvodapedagógussal (a csoportvezető óvónő rendelkezik állami és waldorf végzettséggel, vezetőképzéssel és pedagógus szakvizsgával) egy fő pedagógiai asszisztenssel és egy dajka-gazdasszony segítővel működik. Ők személyre szabott és mindenkinek megfelelő feladatmegosztásban és munkarendben dolgoznak. Alkalmazotti körünkbe tartozik egy euritmista, és önkéntes szerződéssel egy óvodatitkár is.

4. Az óvoda helye és környezete

Óvodánk a Budapest melletti Solymár nagyközség egyik központi helyén található. Könnyen megközelíthető tömegközlekedéssel, gépjárművek számára parkolóhelyek biztosítottak.

A 2017/2018-as nevelési évet egy átalakított, felújított épületben, új székhelyen kezdhette meg. A költözés az óvodának helyet adó korábbi épület tulajdonosváltása miatt kényszerűségből történt, azonban ezért a kényszerűségért ma már hálásak vagyunk: az óvoda fenntartójának előzetes finanszírozásával, a szülők és más adományozók támogatásával, a mesteremberek munkáját kiegészítő és támogató szülői fizikai munkával megvalósult projekt eredményeképp ugyanis gyermekeink egy hozzájuk igazán méltó és olyan ideális környezetben tölthetik óvodás hétköznapjaikat, amely megkönnyíti a Waldorf-pedagógia megvalósítását a gyermekeinkkel csodálatos munkát végző óvónőink és segítők számára is. Nagysága megfelel egy 25 fős óvodai csoport befogadására.

Az épületet kert veszi körül, mivel nagyon fontos a mindennapi levegőzés, szabad mozgás, ezért igyekeztünk a teret a gyermekek igényeinek megfelelően alakítani. Található benne homokozó, veteményeskert, a gyerekek mozgásfejlődését szolgáló mászó, kúszó, egyensúlyozó, hintázó építmények.

5. Az óvoda belső elrendezése

Óvodánk egy előtérből, öltözőből, csoportszobából, konyhából, gyermekmosdóból és WC-ből, óvónői szobából és egyéb kiszolgáló helyiségekből áll.

Az öltözőben mindenkinek jellel ellátott polca van, itt váltják át a cipőjüket, veszik le kabátjukat. Minden gyereknek van egy zsákja melyben a váltóruháit és esőruháit tartja.

A csoportszobában a székeken és asztalokon kívül található berendezési tárgyak és játékszerek a gyerekek fantáziájának és szabadjáték fejlődésének eszközei. Nem kidolgozottak, bármi lehet bármi.

A babasarokban finom baldachin öleli körül a játszókat. A babák kedvesek, puha anyagból készültek. Itt található a babakonyha, babakocsik, babaruhák, kosarak, kiságyak. A gyerekek örömmel költöznek be ide, puha szőnyegek segítik a meleg jóllétet.

Ezen kívül játszanak még: farönkökkel, kergekkel, kockákkal, pallókkal és polcokkal, csipeszekkel és homokzsákokkal, nagy színes leplekkel, selyemkendőkkel, kövekkel és kavicsokkal, szőnyegekkel.

A bútorok tömör fából, szépen megmunkálva készültek, átrendezhetőek az éppen aktuális tevékenységhez (művészeti foglalkozás, étkezés, játék...). A naponta használandó alapanyagok a gyermekek számára jól láthatóan vannak elhelyezve.

6. Az óvoda működése, napirend, hetirend, éves rend

Óvodánk reggel 7.30-tól délután 16.00-ig tart nyitva.

A pedagógusok 7 óra körül érkeznek. Előkészítik a termet a gyerekek fogadására, a művészeti tevékenységeket, a reggelit. A gyerekek érkezése folyamatos 8.30-ig bezárólag. Az érkezők igény szerint megreggeliznek.

A szabad játék 10 óráig tart, mely időszakban a gyerekek művészeti tevékenységeket is végeznek a játék mellett.

Hétfőn rajzolnak, kedden festenek, szerdán gyapjúképet készítenek, csütörtökön cipőt sütnek, péntekenként viaszgyurmáznak.

Szerdánként „euritmia délelőtt” van, ami azt jelenti, hogy kiegészülünk az euritmistával, aki szépen beleolvad a napi szabad játék ideje alatta csoport életébe és a reggeli körben a körjáték időben euritmiázik velünk.

A délelőtt folyamán gyümölcsöt eszünk, melynek alapja az alma, de kiegészül az idénygyümölcsökkel, ősszel szilvával, szőlővel, körtével, tavasszal eperrel, málnával. Gyakran törünk diót is hozzá.

10 órakor kis közös éneklés mellett rendbe rakjuk a csoportszobát, és az évszakasztal köré ülünk egy székkörbe. Itt a gyertyagyújtás után elmondunk egy fohászt, majd az évkörhöz kapcsolódó ritmikus játékokat játszunk versekkel, dalokkal, mozgással kísérvé. A reggeli kör után a pedagógus vezetésével a gyerekek az udvarra mennek. A segítő pár gyerekekkel előkészíti a termet az étkezéshez, megterítenek. Ezután ők is követik a többieket az udvarra.

Az udvarunk lehetőségei kiválóak. Zárt és viszonylag csendes, nagyon jó környezet a kisgyerekek felfedező, mozgás- és fantáziafejlesztő játékaihoz. Minden nap, akár esős időben is, másfél órát a szabad levegőn töltünk.

Ebéd után leszedjük az asztalt, rendet rakunk, a függönyöket behúzzuk és ebben a csendes, jóllakott, ellazult hangulatban ülünk ismét az évszakasztal köré a mesehallgatáshoz. A mesehallgatáshoz minden gyerek előveszi az otthonról hozott

és szeretett mesepárnáját, amin ülve, fekvé hallgatja a mesét. A meseválasztás függ az ünnepi időszaktól és a csoport aktuális állapotától is.

Elbúcsúzunk egymástól, és a gyermekek egy része hazamegy

Az óvodában maradó gyerekek a csoportszobában nyugodt és csendes légkörben, előkészítik alvókuckójukat. Ez leplekből, puha textilekből, matracokból, báránybőr alátétekből áll. 14 órától 15.15-ig alszanak. Ébredés után uzsonnát kapnak, majd 16.00-16:30 óra között hazamennek.

A pénteki nap rendje eltér a hét többi napjától. Érkezés, reggeli és művészeti tevékenység után kirándulni indulunk. A Jegyenye-völgy nagy tisztása a cél, útközben megállunk minden érdekességet megismerve, felfedezve. Nagy öröm és fontos is egyben a megszokott természeti környezet változásait követni az évszakok és időjárás változásait megérezve. A réten, a patak partján közösen megtízóraizunk, és ezután a gyerekek szabadon játszanak. Gyakran megtörténik, hogy kérésükre a ritmikus körjátékot a mezőn játszunk el, néha pedagógusi irányítás nélkül. 13 órára érünk vissza az óvodába.

A napirend ismétlődő ritmusa nagyon fontos a gyerekeknek. Biztonságot, orientációs kapaszkodót és nyugalmat jelent. Igyekszünk ezt őrizni, és csak ünnepnapok kapcsán eltérni tőle.

A napi- és heti rend alapja az éves rendnek.

Az ünnepek, közös tevékenységek éves rendje:

Augusztus utolsó szombatja	Óvodatakarítás, kertrendezés
Szeptember első szombatja	Családi lekvár főzés
Szeptember első hétfője	Első óvodai nap
Szeptember első hetén	Szülői est
Szeptember első hetén	Iskolai évnyitók látogatása
Szeptember 3-4. péntek	Betakarítási ünnep
Október első hetén	Szülői est
Október 2-3. péntek	Mihály ünnep
Október vége – november eleje	Őszi szünet
November eleje	Szülői est (lámpás készítés)
November 11. (körül)	Márton ünnep

December első hétfője	Első adventi éneklés
December első hete	Szülői est
December 6.	Szent Miklós ünnep
December közepe	Gyermek Adventi kert ünnep
December közepe	Felnőtt Adventi kert ünnep
December közepe – január eleje	Téli szünet
Január első szombat	Óvoda nagytakarítás
Január eleje	Első óvodai nap
Január eleje	Szülői est
Február eleje	Szülő est
Húsvét időpontjától függően	Gyermek farsang, felnőtt farsang
Húsvét időpontjától függően	Farsangi szünet
Március eleje	Szülői est
Március közepe	A tavasz születésnapja
Húsvéti időpontja előtt néhány nappal	Húsvét ünnep
Húsvét ünnepétől kb. 2 hét	Tavaszi szünet
Április	Szülői est
Húsvét időpontjától függően	Mennybemeneteli kirándulás
Május eleje	Szülői est
Május közepe	Iskolába készülő gyerekek meglepetés kirándulása
Húsvét időpontjától függően	Pünkösdi ünnep
Június közepe, péntek	Utolsó óvodai nap
Június közepe, szombat	Nyárünnep

Fontos ünnep az óvodában a gyerekek születésnapja. Ez különös nap a szokásos napirendben, minden a születésnaposról szól aznap. Már reggel az évszakasztal

köré készítjük a kis asztalt, melyen selyemmel letakarva várakoznak a gyertyái. Délelőtt készülődünk, rajzolunk, gyöngyöt fűzünk, szép kis papírterítőket vágunk ajándékképpen. Egy kis zsákban gyűlnek. Elkészítjük aranykoronáját, ennek alakja függ az évek számától. Annyi kis drágakövet választ rá - melyet aztán rá is ragasztunk -, ahány éves éppen. A reggeli körben éneklünk neki. Választ magának segítőkét, akik végigkísérik őt a napon, bizonyos feladataik vannak. Jó is, hogy ezt a néha megterhelő figyelmet osztani tudja velük.

Szép, ünnepi asztalt terítünk. Itt az ebéd elfogyasztása után énekszóval fogadjuk az otthonról hozott süteményt. A mesekörben hosszabb szertartás keretében ünneplünk, a születésnapos gyerek hallgat egy mesét, ami csak neki és róla szól. Megkapja ajándékait. Az ajándék is függ az évek számától, a négy évesek levendulás hímzett álompárnát kapnak, az öt évesek lókantárt, a hat évesek marionett királyfit illetve királylányt. Aki a hetedik életévét is az óvodában ünnepli, választhat magának valamit, amit csak neki elkészítünk.

Az ünnepek után általában szünet következik, ez az idő fontos a gyermekeknek az átéltek megemésztéséhez és feldolgozásához, a pihenéshez. Fontosnak tartjuk, hogy a szülőket az ünnepek előkészületeibe is bevonjuk. Együtt főzzük az egész éves szilvalekvár adagot, készítjük a Márton lámpásokat, sütjük a tésztamanókat, járjuk a lámpás felvonulást, tanuljuk a dalokat, készülünk Szent Miklós fogadására, énekelünk reggelente karácsonyt várva, járjuk az adventi spirált, vigadozunk a farsangi időszakban, kirándulunk pünkösdkor, ünnepeljük a nyarat. Amennyiben lehetőség adódik rá, az ünnepeket is közösen üljük. Ezeknek az alkalmaknak nagyon jó közösségépítő hatása van, egy valódi együttlét, ami a gyerekekért és mindannyiunkért történik, közös élmény és tapasztalat.

Az év során havonta vannak szülői estjeink. Ezeken az alkalmakon mindig sorra kerül egy pedagógiai kérdés átgondolása, megvitatása, körüljárása. A mögöttünk és előttünk álló időszak bemutatása, az ünnepekre való készülődés és az aktuális kérdések megbeszélése. Az estek jó hangulatúak, tartalmasak.

Rendszeresen tartunk pedagógiai esteket. Ezeken részben a szellemi háttérrel foglalkozunk, részben konkrét pedagógiai eseteket dolgozunk fel, művészeti tevékenységeket végzünk, jókat beszélgettünk, vetítünk, játszunk. Nagyon fontos gondolatokat és gondolatindító inspirációkat kapunk.

Óvodánk működésének fontos pillérje a háromtagú óvodaszék. Tagjait a szülői kör választja, bizalmukkal felruházva feladatuk, hogy az ügyes-bajos dolgokban eljárjanak. Közvetítsenek a szülők és óvónők között, segítsék a munkát. Az óvodaszék és az óvónők rendszeresen találkoznak, az ünnepeket közösen készítik elő, az óvoda működésének nélkülözhetetlen részesei.

A szülőkből kikerülve különféle munkacsoportok segítik a pedagógusok, az óvoda működését. Ilyen a gazdasági, a kertrendező, a karbantartó, varró-játékkészítő, ünnep-előkészítő csoport.

7. Óvodánk nevelési feladatai

Az egészséges életmód kialakítása

Óvodánkban a gondozás szeretetteljes tevékenységei. A testápolás, a táplálkozás, a melegen tartás, az öltözködés-öltöztetés nemcsak a gyerekek fizikai szükségleteit elégítik ki, hanem egyben a lelkét is ápolják, növelik biztonságérzetét és hozzásegítik az egészséges életvitel kialakításához.

7.1. Helyes egészségügyi szokások megalapozása, kialakítása

- Rendszeres kézmosás ösztönzése játék végeztével, étkezések előtt és után.
- Fésülködés és öltözködés támogatása.
- Szépen terített asztal melletti, nyugodt étkezés kialakítása.
- A napi ritmusban, a családi élettel egybefonódóan a pihenés, alvás nyugalmanak biztosítása.
- Udvari játék során használt ruházat cseréjének lehetőségét megteremteni, hogy ápoltan, tisztán hallgathassák a mesét, s ülhessenek az ebédlő asztalhoz.

7.2. Testápolási szokások kialakítása

- A gyerekek kis segítséggel, majd később önállóan szappannal kezet, arcot mosnak, törölköznek, amikor szükséges.
- WC használat után megpróbálják használni a WC papírt. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyükre teszik.
- Segítséggel, majd később önállóan használják zsebkendőjüket, fújják az orrukat.

- Étkezés után kiöblítik szájukat.
- Használják a fésűt, hajkefét, majd a helyére teszik.
- Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt a szájuk elé tartják.

7.3. Étkezés

- Egészséges táplálkozás biztosítása a Waldorf-pedagógia ajánlása alapján: gabonaalapú, hús-tojás- és tejmentes, sok nyers gyümölcsöt, zöldséget tartalmazó étrenddel.
- A gyerekek segítséggel megterítik az asztalt, szalvétát, evőeszközök a helyükre kerülnek. Étkezés után a maradékot egy tálba kaparják, a tányérokat és evőeszközöket tálcára helyezik, a szalvétát a szemétygyűjtőbe dobják.
- Önállóan esznek és isznak igényük szerinti mennyiséget, helyesen használják az evőeszközöket.
- A szalvétát önállóan, kérés nélkül megfelelően használják.
- Étkezés közben ügyelnek az asztal és a környezet rendjére.
- Kirándulások alkalmával a fogyasztásra kerülő élelmiszereket tároló csomagolásukból előveszik, maradékát a megbeszélte módon rendben elpakolják.

7.4. Öltözködés

- Kis segítséggel, majd később önállóan öltöznek és vetkőznek, megpróbálják betartani a megfelelő sorrendet.
- Holmijukat a saját helyükre teszik, és vigyáznak azokra.
- Cipőjüket megpróbálják önállóan le-, és felvenni, illetve később cipőfűzőjüket önállóan befűzni és bekötni.
- Séták, kirándulások alkalmával esőköpenyeik, csizmáik felvételében közreműködnek, levételkor a megfelelő tárolókra helyezik.

7.5. Környezet rendben tartása

- Észreveszik, jelzik, ha valaki hiányzik.
- Szelektív hulladékgyűjtési szándékunk szerint, külön szeméttárolóba helyezik, a papír, műanyag és üveg hulladékot, valamint kertünkben felállított komposztálóra hordják a szerves hulladékot.
- A különféle eszközöket használat után önállóan rendben tartják, és a helyükre teszik. Rendet tartanak maguk körül.
- Használják a lábtörlőt.
- A rendetlenséget megszüntetik.
- A kirándulások helyszínén a szemét tárolásában, összegyűjtésébe utánpótlás erejével kapcsolódnak.

7.6. Testmozgás, mozgásformák

- A gyerekeknek megfelelő mozgásfejlődésük érdekében lehetőségük nyílik az életkoruknak megfelelő természetes játékos mozgásokra: futásra, ugrásra, dobálásra, kúszásra, csúszásra, mászásra, függeszkedésre, a mindennapi benti és kinti játékban egyaránt.

Feladataink

- Mindennapos, változatos mozgásformák biztosítása az énekes-verses játékok során.
- Elegendő, szabad levegőn töltendő idő: szabad játék az udvaron, valamint heti rendszerességgel tartandó kirándulásokon.
- Segítségnyújtás a sztereotip viselkedések, a rossz minták (agresszió, erőszak) kerülésében.
- A csoportszoba berendezésének biztosítása könnyen mozgatható, többfunkciós bútorokkal, például padokkal is. Így lehet csúszni, mászni, kúszni az asztalok, székek és padok között, alatt stb. és csúszni vagy egyensúlyozva járni a padokon stb.

- Az udvaron is lehetőséget kell teremteni a mászásra, függeszkedésre. Egyensúlyozni lehet egy farönkön, deszkán is. Mindez fejleszti a gyerekek testi erejét, ügyességét.

Fejlődése során a gyerek egyre önállóbban látja el testi szükségleteit, majd az óvónő mintáját követve ő is felajánlja segítségét a kicsiknek. A családi kapcsolat az egész csoportot átöleli. A gyermeket körülvevő tárgyi, szokásbeli, érzelmi és a tartalmi környezet bölcsője kell legyen fejlődésének. Óvodánk ezért minden apró mozzanatával a kisgyerek életformáját igyekszik szolgálni, jó minőségű táplálékot adva a gyerek testének, lelkének, egész személyiségének.

8. Az egészségvédelem feladatai

- a védőnő rendszeresen látogatja a csoportot,
- szülői igényre a védőnő előadást tart az egészségvédelem témakörében,
- az óvoda alkalomszerűen fejlesztő pedagógus, antropozófus orvos segítségét veszi igénybe.

9. Érzelmi nevelés és szocializáció

Pedagógiánk az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében.

Azt valljuk, hogy ezt az érzelmi biztonságot elsősorban a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény is.

A nevelés célja

- *Arra törekszünk, hogy óvodánk az anyát követve, egyfajta szociális „anyaöl” tudjon lenni a kisgyerek számára.*
- *Nevelésünk a gyerekekben működő természetes erőket kívánja támogatni úgy, hogy a gyerek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. Ez*

szeretetteljes, meleg légkört kíván, amely biztosítja a megfelelő fizikai és pszichés környezetet.

Waldorf-nevelés a gyermek individuális fejlődését differenciált módon segíti, és módot nyújt lényének a közösségben való kibontakoztatására is.

Lehetőséget ad valódi közösség létrehozására, melyben minden gyermeki személyiségre szükség van. Ezáltal, hogy **„mindenkinek” van szerepe, a „mindenkire szükség van” – élmény- és a szolidaritás érzése végigkíséri őket kibontakozó életük során.**

- A Waldorf-óvodánk csoportja életkorilag mintegy egyharmad-egyharmad-egyharmad arányban foglalja magában a három óvodai korcsoportot, vagyis vegyes életkori csoporttal működünk. Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közegének jellege, másrészt az óvodapedagógus és kisgyermek között a nagyobb gyermekekben kitűnő közvetítőket találunk, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét is teljesen természetes módon „hagyományozzák” át - az utánpótlás által - az utánuk következőkre.

Feladataink

- az általunk gyakorolt nevelési stílus, módszer a gyermek utánpótlási képességére épüljön,
- nyújtunk követendő mintát a mindennapokban a különböző tevékenységek során,
- teremtsük meg azokat a valós helyzeteket, amelyekben a gyermekek saját igényeik szerint megtalálják magukat.
- ha kívülről nem zavarják a gyermek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is követendő mintává válhat a többi gyermek számára. Mindez csírálja egy későbbi, kreatív, az életben természetesen eligazodó személyiség kialakulásának.
- Legyünk figyelemmel a közösségben zajló folyamatokra, támogassuk a társas kapcsolatok, a közös tevékenység kibontakoztatását.
- Céltudatosan szervezzük meg a gyerek életrendjét tartalmazó rugalmas napirendet, mely lehető teszi a személyiség fejlődését.
- Törekedjünk a barátságos derűs légkör biztosítására.

- Tegyük lehetővé, hogy közösségi érzelmük kialakulhasson (közös élet biztonsága, nyugalma).
- Segítsük a közösségi szokások kialakítását, melyek hatnak a közösségi érzelmek, magatartások alakulására.
- Támogassuk a közösségi - erkölcsi igényekkel, kívánalmakkal való azonosulást.
- Adjunk lehetőséget a személyiség pozitív, széleskörű fejlődéséhez.

10. Beszoktatás, befogadás a közösségbe

- Az óvodakezdés minden kisgyermek életében nagy változásokkal, esetleg nehézségekkel jár. Ismeretlen emberek, idegen szokások, eddig nem tapasztalt élethelyzetek.
- Ezt felismerve, a felnőttek feladata, hogy a gyermekeknek minél elviselhetőbbé tegyék azt, ami nehéz.
- Nagyon fontos a szülők és a pedagógusok részéről is a következetesség, mely a gyermekben növeli a biztonságérzetet.
- A következetesség azt jelenti, hogy napról - napra tudatjuk a gyermekkel, hogy mikor jön, és meddig marad az óvodában, s ha úgy tűnik, hogy kezdetben szívesen maradna tovább, akkor is tartjuk magunkat az eredeti elgondolásunkhoz.
- A gyermek számára a felnőttek elgondolásai, szavai, tettei harmóniában kell, legyenek ahhoz, hogy biztonságban érezze magát.

A beszoktatás – befogadás mindig fokozatosan, a gyermekek igényeit figyelembe véve történik.

11. Anyanyelvi és értelmi nevelés

A kisgyermek spontán utánzással tanulja meg anyanyelvét, hisz nem tudja nem utánozni azt, amit, érzékel, átél, megtapasztal. A cselekvést éli át, és ebből kiindulva kötődik érzelmileg a tapasztalatokhoz, majd utólag fogja felfedezni a folyamatban megjelenő képzeteket és fogalmakat.

Az óvodáskorú gyerekeknek szüksége van arra, hogy a környezetében beszélt „anyanyelvét” minél biztosabban tanulja meg. Ezért ebben az életkorban a Waldorf-pedagógia nem támogatja az idegen külön tanítását.

Az anyanyelvi nevelés az egész óvodai életet áthatja, valamennyi tevékenységi formájában jelen van.

A nevelés célja

Óvodánk az életünket és világunkat átszövő összefüggéseket kísérelje meg érzékelhetővé és tapasztalhatóvá tenni a gyerek számára.

Feladataink

- Biztosítsunk változatos tevékenységeket és élményeket a gyerekek számára, de ugyanakkor óvjuk fejlődő belső világukat, a fokozatos érlelődését segítve elő.
- Ott ajánljunk segítséget, ahol a gyerek éppen tart, megvárva, hogy a gyerek önállóan találja meg a következő lépést.

11.1. Értelmi fejlődés

Mint fentebb említettük a kisgyermek érzelmiileg kötődik a cselekvésben átélt tapasztalathoz és utólag fedezi fel a folyamatban megjelenő képzeteket és fogalmakat. A felnőtt ellenben a gondolkodással kialakított fogalmak és információk alapján mérlegeli cselekvésének lehetőségeit. Tehát a lelki képességek sora, a gondolkodást, az érzést és a cselekvésben megnyilvánuló akaratot, motivációt illetően ellenkező irányulást mutat a felnőtt és az óvodás viselkedésben. A kisgyermek nem a szóból tanul, hanem a szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből.

A Waldorf-óvodapedagógiánk ebben az életkorban mellőzni szeretné:

- A példakép és tapasztalati tartalmak hiányát.
- Az idő előtti, túl korai fejlesztést.

Feladataink

A napirend során adódnak azok a tevékenységek, melyek spontán módon segítik a gyerekek képességeinek kialakulását:

- A számfogalom kialakulására remek lehetőség a terítés, amikor a gyerekek az étkezéshez szükséges evőeszközöket maguk számolják és készítik elő, a székkörben a székek száma.
- Sorba rendezés, párosítás a gumicsizmák, váltócipők rendbe rakása során.
- Halmaz képzés a játékok elpakolása, szétválogatása során.
- A dolgok „milyenségének” (súly, forma, felület) megtapasztalása az óvoda tárgyi környezetének közvetítésével – a természetes anyagokból készült tárgyak valódi minőségein keresztül.

Mindezek a tevékenységek a napirendbe ágyazottan jelennek meg, nem külön kezdeményezésre.

11.2. Az anyanyelvi nevelés területei

11.2.1. Mese

A mindennapi mese bepillantást jelent a gyerekek számára a valóság világába, amely megfelel mágikus világképüknek.

A nevelés célja

- A kisgyermek a mesei képeken keresztül a lelkét tápláló, fantáziáját serkentő élményekhez jusson.
- A mese a fantázia táplálója, a maga törvényeivel erkölcsi útmutató. Ha a mesének nincs valóságos viszonya az örök emberi lelki tartalmakkal, akkor a fantázia öncélúvá válik, nem ad lelki táplálékot, fantasztikum lesz, s ezzel károsítja a gyerek belső világát. Nevelésünk ezért mellőzni kívánja a technika által közvetített, a gyermeki fantáziát eltorzító tartalmakat.
- Az előszóban történő mesélés során a mesélő élő, emberi minőséget közvetít a gyermeknek.
- A Waldorf-pedagógia úgy látja, hogy sok igazság rejlik az eredeti népmesékben, mert olyan lelki-szellemi értékekről és példakép erejű emberi fejlődési folyamatokról szólnak, melyek éppen olyan igazak, mint az érzékelhető világ tényei.

Feladataink

- A mesék mindig az aktuális ünnepkörhöz, évszakhoz igazodjanak.
- A meseválasztásnál részesítsük előnyben a magyar, illetve más népek mesegyűjteményeit.
- A mesélés során éljünk az ismétlés én-erősítő hatásával, azaz egy-egy mesét hosszabb időn keresztül, lehetőleg fejből meséljünk. Az ismétlés elmélyíti az azonosulást és a megértést, elősegíti a belső képkészítést.
- A mesélés a mindennapokba beépített szertatás legyen, mindig ugyanabban az időpontban, ugyanazok a gesztusok és események kísérik a folyamatot.
- A mesék dramatizálása során inkább a mesei történetek megjelenítése történik, figyelve arra, hogy a gyerekek ne kényszerüljenek a „szerep” felmondására, de természetesen megszólalhatnak benne, ha szeretnék.
- A dramatizáláshoz használt jelmezek természetes anyagból készülve, inkább csak jelzés értékűek legyenek, kerülendők az arcot takaró jelmezek.
- Ha a gyermek megosztja velünk még képlékeny világnézetét, azt értő figyelemmel hallgatjuk, s nem javítjuk ki feltétlenül még képlékeny világnézetét. A nyitott és eleven kérdésként átélt képzeleteket meghallgatva, esetleg egy-egy kérdést feltéve támogatjuk mesélőkedvét, melynek során megnyilatkozik belső titkairól.

11.2.2. Bábozás

A pedagógus néha úgy dönt, megjelenít egy mesét, történetet a gyerekek számára. Mindig nagy örömmel veszik a gyerekek, gyakran ők maguk is szereplőkké, mozgatókká válnak.

A nevelés célja

- Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek a bábozás során lássák a bábok mozgatóját, ezáltal mélyebben azonosulhassanak a kívülről vagy felülről vezetett figurával.
- A Waldorf-óvoda bábszínházának bábuai célzottan nem kézi vagy kesztyűbábok, hanem úgynevezett álló bábok, vagy marionett figurák. Ezeket az óvodapedagógus az asztal mögött ülve vagy állva, takaratlanul vezeti az asztalszerű színpadon; vagy felülről zsinórral mozgatja, ha marionett.

Feladataink

- Az óvónők vegyenek részt aktívan a bábok készítésében, és próbálják a munkába bevonni a szülőket is.
- A bábok készüljenek természetes anyagból (pl.: selyem), és kialakításukkal hagyjanak teret a gyermek fantáziájának, képalkotó erőinek (csak nagyjából kidolgozott figurák).
- Színes selymekkel letakart, kellékekkel berendezett asztal kialakítása megfelelő a bábozáshoz.
- Támogassuk a gyerekek spontán kialakuló bábjátékát, értő figyelemmel kísérve a folyamatot. Ilyenkor módja van rácsodálkozni a pedagógusnak, hogy a gyerekek milyen gazdag szókinccsel mesélnek, hogyan működnek együtt a bábozás során.

Fontos számukra, hogy a meséléssel és a bábozással kapcsolatos csoportszokásokat ők is betartsák; például letakarják a felépített színpadot előadás előtt és után is, énekszóval vagy zenével kezdik, és kísérik, majd fejezik be az előadást. Gyakran az óvodapedagógusok saját mozdulataikat figyelhetik meg a bábozó gyereken. Annyira szokássá válik a bábszínház, hogy otthon is - ünnepekkor vagy más alkalommal - nagy örömmel báboznak a gyerekek a családjuknak, rokonaiknak, vendégeiknek, vagy ha más néző nem akad, a babáiknak és kedvenc állataiknak.

11.2.3. Vers

A Waldorf-pedagógia a kisgyermek anyanyelvi nevelésének elengedhetetlen részének tekinti a verseket, ritmikus mondókat.

A nevelés célja

- A Waldorf-pedagógia gyermekképéből adódóan nem arra törekszik, hogy a gyerekek minél több verset, dalt tanuljanak meg, hanem, hogy a ritmizált beszéddel és énekkel az óvónő olyan hangulatot teremtsen, ahol az ének, és a vers öröm, a tisztelet és a belső világ kifejezése.
- Arra törekszik, hogy, a ritmus, a tempó, a szöveg zeneisége a dinamika és a hangzás sokféle változatában jelenjen meg., így keltve a gyermekben örömteljes, frissítő indíttatást arra, hogy megszeresse a szép beszédet.

- A Waldorf-pedagógia fontosnak tartja, hogy a gyerekek a vers-és dal örömteli elsajátítása során sohase kényszerüljenek arra, hogy egyedül szerepelve kelljen egy verset, vagy dalt előadniuk.

Feladataink

A megfelelő versek kiválasztása, csakúgy, mint a mesék és dalok esetében is, folyamatos, állandó feladat.

- Törekedjünk arra, hogy a különböző alkalmakkor, mint az asztali áldás, születésnap, reggeli kör stb. a vers- és a mondókakincs legnemesebb formáit használjuk, jellemzően a magyar néphagyományból merítve azokat.
- Versekkel történhet a nap sorából kiemelkedő események kezdetének és végének jelzése.
- Időről-időre megpróbálkozhatunk azzal, hogy történeteket kitalálva, azokat verses formában ritmizáljuk.
- A nap során adódjon olyan helyzet, melyben minden gyerekhez külön odafordulva, testi közelséget teremtünk egy-egy ritmikus mondóka, vers segítségével

Mindig tartsuk szem előtt, hogy a gyerekek a vers-és dal örömteli elsajátítása során sohase kényszerüljenek arra, hogy egyedül szerepelve kelljen egy verset vagy dalt előadniuk.

11.2.4. Ének, zene

Az éneklés, mint a zenélés és az improvizálás, a Waldorf-óvoda napirendjének része.

A mindennapos tevékenységeket – a különböző munkákat is – gyakran kíséri ének. Bizonyos helyzetekhez szokásszerűen fűződik egy-egy dallam, mely a gyerekek számára mintegy jelzi, hogy az óvónő éppen mit csinál. Így az énekszó bevonja a gyereket az óvónő tevékenységébe. Az óvodában egy szólamban és - mint a gyerekek - magas hangon énekelnek az óvónők.

A Waldorf-pedagógia gyermekképéből következik az a megállapítás, hogy a kisgyerekek másképpen hall, mint a felnőttek, hiszen más tudatállapotban él. A zene eltérően hat, életerőt adva, de lehet káros is. A jó zene a csendből indul ki, és a gyermekek is csak oldott, nyugodt légkörben kezdenek el énekelni.

A nevelés célja

- Óvodánkban a műszaki zajoktól és a tömegkommunikációs eszközök hangáradatától kímélni kívánjuk a kisgyermeket. Ezért nem használunk se magnót, se más technikai eszközöket.
- Főként a kvint intervallumú és a pentaton hangzás kívánatos ebben az életkorban.
- Fontos, hogy a gyermek fel tudja fedezni, honnan erednek a különböző hangok. Meg kell tapasztalnia az éneklő, zenélő, embert, látva a hangszer használatát kísérő mozgásokat, átélve a zenélő érzéseit, koncentrációját.

Feladataink

- Törekedjünk arra, hogy a különböző eseményekhez kapcsolódó rítusokat kísérik dalok, dúdolgatás.
- A gyerekek használhassák az életkoruknak megfelelő hangszereket, s magunk is improvizatív módon használjuk azokat.
- A zenélés megjelenhet egy adott mese elemeként, valamint a bábozás során.
- Gondoskodjunk arról, hogy több különböző hangszer legyen az óvodában, a gyerekek számára elérhető helyen (pl. kis rézharangok, gyerek-hárfa, xilofon, csörgők, botok, pengetős vagy fúvós hangszerek). A gyerekek életkoruktól függően más és más hangszert használjanak.

Itt is alapelv, hogy a gyermek mindig emberrel kapcsolatban élje meg a dolgokat, hogy érezze, a hang ott keletkezik, ahol valaki énekel, zenél.

11.3. Szép mozgás – a ritmikus játékban

A mesei jelenetek megelevenítésében jelentős szerepet játszik a mindennapos ritmikus játék. Jellemző erre az életkorra, hogy a gyerekek bizalommal követik az óvónő mozdulatait. Az utánzásban a gyerekek nemcsak a test mozgását és ügyességét utánozzák, hanem – mivel a test és a lélek kisgyermekkorban még nagyon szoros összefüggésben áll – lelki folyamatokat is. A kisgyermek nem a szóból tanul, hanem a szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből.

A nevelés célja

- A kisgyermek saját test- és térérzékelésének elmélyítése,
- a ritmusos mozgás átélhetősége,
- a mozgásformák harmonizálása.

Feladataink

- Teremtsük meg a mindennapok során ennek a 15-20 perces tevékenységnek a feltételeit, melynek tartalma naponta visszatérően, legalább két hétig ismétlődik.
- A mozgással kísért mondókák, versek, dalok egy történetbe ágyazva jelenjenek meg, melyben a természet élete és az emberi munka sokféle szempontból jelenjen meg.
- Mindig igazodjon az aktuális ünnephez, évszakhoz.
- A ritmikus játék összeállításánál figyelni kell arra, hogy az erőteljesebb, illetve a finomabb mozgások, valamint a vidám és komolyabb hangulatok frissítő változatosságban jelenjenek meg.
- A gyerekek testét (és lelkét egyaránt) úgy próbáljuk mozdítani, hogy utasítást ne kelljen adni, mert az megzavarná a gyermeket az álmodozó és önfeledt tudatállapotában.
- Igyekezzünk úgy mozdulni és énekelni, mintha a mozdulat ott helyben születne meg, a természetes mozgásokat minél hűbben utánozva.

11.4. Az euritmia

Az euritmia mozgás-művészet, mely szintén Rudolf Steiner nevéhez fűződik. Körülírható, mint látható beszéd, látható zene.

A Waldorf-iskolákban pedagógiai euritmiát is tanítanak, ezen kívül van még művészeti euritmia, ami színpadon jelenik meg, és az orvostudományban használt terápiás lehetőség a gyógyeuritmia.

Az euritmia a hangzókat, hangokat, intervallumokat speciális mozdulatokkal fejezi ki, s így képez szabályos, testi „gesztus-nyelvet”.

Míg a ritmikus játékban az óvónő olyan mozdulatokat használ, amely minél inkább a természetes mozdulatokat kívánja utánozni, addig az euritmia inkább azokkal a mozdulatokkal játszik el, amelyek a beszéd, nyelv és zene szerkezetével függnek össze.

11.5. Szabad játék, a tevékenységben megvalósuló tanulás és munka

A kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék.

A Waldorf-óvodai élet tevékenységi formái között a szabad játék kiemelt fontosságot élvez. A waldorf-óvodai napirendben minimálisan kétszer, egy-egy óra szabad játékra van ideje a gyerekeknek. Ezzel biztosított a kisgyerek szükségleteiből fakadó játék igényének.

A nevelés célja

A Waldorf-pedagógia nagyon komoly szerepet tulajdonít a gyermek játékának.

A játszó gyermekben megjelenő természetes erőket és képességeket óvni, ápolni és erősíteni kívánja. A játék szabad kell, hogy legyen, csakis így vezet céljához, az egyéni benyomások feldolgozásához. A gyerekek a szabad játék során kipróbálhatják és megtapasztalhatják a megfelelő viselkedési formákat játszótársaikkal, és így fejleszthetik szociális képességeiket.

A fejlődés folyamán változó játékformák megfelelő játékeszközöket igényelnek.

Fontos, hogy a világra nyitott kisgyermeket az érzékelés széles skáláját biztosító tárgyi környezet vegye körül, mely nem csapja be érzékeiben: ezért javasolt a természetes anyagok használata, a fajsúlyt és felületi viszonyokat tévesen közvetítő műanyag játékokkal szemben.

A játékszerek nagy része alapelv-szerűen nem részletesen kimunkált, ezzel segítve a gyermeki fantázia minél gazdagabb érvényesülését

Az óvodáskorú gyerekeknek legyen lehetősége egy olyan babát szeretni, amelyre az ő saját „énjét”, személyiségének magját kivetíti, és barátként vagy játszótársként osztja meg vele minden örömét és bánatát. Egészségesen hat, ha a gyerek ilyen módon feldolgozhatja a számára még érthetetlen helyzeteket vagy más élményeit.

Ezek az úgynevezett „waldorf babák” körültekintő gondossággal készülnek: a szabástól a baba felöltöztetéséig bezárólag. Figyelembe véve azt, hogy minden, ami

a gyerek kezébe kerül az esztétikán túl jó minőségű, minta értékű legyen. Nemcsak a természetes anyagok (pamut, gyapjú) használatát tartják fontosnak a waldorf-óvodában, hanem a testarányok (fej-test arányai) pontos betartására is törekednek, s a színeiben (test, haj, ruha), az arckifejezésben finom, lágy harmónia tükröződjön a „kedves” játék babából. Ekképpen szabad teret kaphat a gyerek fantáziája és képzelete.

Feladataink

- Meg kell teremteni a gyermek szabad játékához szükséges nyugodt, harmonikus légkört.

Ez a nyugodt, elfogadó légkör leginkább a saját tevékenységébe elmélyülő, ugyanakkor figyelmével a csoportot átölelő óvónő körül tud kibontakozni.

- Biztosítani kell a szabad játékhoz a különböző kuckók építésének lehetőségét.
- A szerepjátékokhoz legyenek palástok, koronák, tarisznyák, stb.
- A játékszerek készüljenek természetes anyagból pl. bársony, vásznak, szőrmék, selymek.
- Legyenek a játékok között különböző, természetből származó tárgyak, fa és kő építőelemek.
- Egy-egy eszköz vagy ötlet felajánlásával a gyerekek elakadt játékát tovább lehet segíteni.
- Törekedni kell a konfliktushelyzeteket megelőző jelek észrevételére. Adott esetben - tapintatosan belépve a gyerek játékába, esetleg egy kérdés feltevésével - tovább lehet segíteni a folyamatot az általuk megtalált új folytatási lehetőség felé. A szabad játék ilyen vezetése nem jelenti a tevékenységbe való beavatkozást, és annak irányítását.

A Waldorf-pedagógia összefüggést lát a gyermek játéka közben megjelenő magatartása, s majdan a felnőttkori munkához kapcsolódó magatartása és életvitele között. Arra törekszik, hogy ebből az „átfűtő melegből”, amely erőként lép fel a gyermek játékában és jelzi valódi belső aktivitásának teljes kielégítését, minél többet mentsen át a későbbi életszakaszokra is.

11.6. A tevékenységben megvalósuló tanulás – munka

A Waldof-pedagógia szerint a megfelelő tanulási forma ebben az életkorban nem az úgynevezett játékos tanulás, hanem a valódi tapasztalat-szerzés, melyre az óvodai élet egésze ad lehetőséget. Az óvónő a szabad játék ideje alatt különböző munkákat végez (háztartási, kerti, kézműves tevékenység). A gyerekek szabadon bekapcsolódhatnak ezekbe a tevékenységekbe. Nem a teljesítmény a fontos, hanem az igazi örömet okozó tevékenység folyamata.

A nevelés célja

Az óvónők által végzett munkákhoz kapcsolódva a gyerekek átélhessék a folyamatokat, az emberi kéz tevékeny aktivitását. Ezek a folyamatok érzéki és mégis áttekinthető tapasztalatokkal szolgálnak a külvilág fontos, hozzánk kapcsolatos esemény sorairól.

Feladataink

- Az óvónő igyekszik úgy dolgozni, hogy a gyerekek őt utánozva szívesen kapcsolódjanak be a munkába.
- Biztosítani kell azonban, hogy a gyermekek – fejlődésük fokától és életkoruktól függően rövidebb vagy hosszabb idő múlva – a munka jellegű tevékenységek után visszataláljanak a kortársaikkal való spontán játékba.

A tevékenységek lehetnek:

- mindennapi munkák: sütés, főzés, asztalterítés, ételosztás, mosogatás, rendrakás, takarítás
- heti visszatérő munkák: mosás, vasalás, varrás, játékszerek javítása
- havi, évszakonkénti munkák: veteményezés, betakarítás, befőzés

Ezeket a munkákat az óvónő a (benti és kinti) szabad játék ideje alatt végezze egymást átható ritmusokban.

11.7. Barkácsolás, kézművesség – a külső világ tevékeny megismerése.

A varrás során pl. ki filc zsákocskák készülhetnek, melyekben a gyerekek hazavihetik az általuk a kalászból kicsépett búzát.

A fonalakból ujjakkal vagy ún. „kөрmөсkén” kötelek készülnek a lókantárokhoz.

Szövéskor az iskolába készülő gyerekek kis szőnyeget készítenek.

Az óvónő itt is példaként szerepel, aki játékokat készít a gyerekek jelenlétében.

Nem csak a gyapjú és a különböző textilek képeznek jó alapanyagot a játék készítéséhez: fadarabból, ágakból vagy gyökérből házikót, hajót, babakútorokat lehet készíteni. Így sor kerül kalapácsolásra, fűrészelésre, reszelésre, csiszolásra igazi szerszámokkal a satupadnál.

A kérdésekre:

„Honnan van a mindennapi kenyérünk?

Honnan van a méz, a viasz (kréta, gyurma, gyertya)?

Honnan van a ruhánk alapanyaga (gyapjú)?

Hogyan lesz mindezekből az emberi életet szolgáló dolog?”

melyek átszövik a Waldorf-óvodás mindennapi életét és meghatározzák az óvónői munka tartalmát, a választ a gyerekek saját érzéki tapasztalata és maguk a tevékenységek adják.

11.8. Különböző tevékenységi formák, művészeti tevékenységek és színterük

A művészeti tevékenységek során a gyerekek általában a szabad játék ideje alatt, témához nem kötötten, önállóan tevékenykednek. A rajzolásban, festésben, formázásban és a gyapjúkép készítése során alkotó és formáló készségük fejlődik, és rendszeresen tapasztalhatják meg a különböző minőségeket.

11.8.1. Rajzolás

A Waldorf-óvodapedagógia a gyerekrajkokat üzenetnek tekinti, amit a gyerek ad a fejlődéséről. A gyerek rajzaiban nemcsak az figyelhető meg, hogy a képek egyre finomabbak és szebbek, s hogy egyre jobban ábrázolja az őt körülvevő tárgyi világot s a lényeket, hanem a gyerek egész testi és lelki fejlődése tükröződik. Olyan pontosan, hogy az arra képzett óvónő leolvashatja belőlük a gyerek fejlettségi szintjét, esetleg hiányosságait, speciális szükségleteit.

Feladataink

- A hétfői nap megfelelő erre a tevékenységre, mert segíti a hétvége utáni visszaérkezést az óvodába, s a gyerekek gyakran rajzolják le hétvégi élményeiket. Méhviaszdból készült (ezért illatos), élénk, telített színű téglácska alakú kréták a rajzeszközök. Mivel az óvodás keze még nem alkalmas a „három ujjas” ceruzafogásra — ilyen fogás esetén ugyanis a kéz görcsössé válik — ezért kapnak vastagabb téglácska alakú krétákat. Így szabadon futnak le a mozgásos impulzusok, az életkornak megfelelő nagy érzelmi telítettséggel.
- A csoportszoba adott helyén az óvónő előkészíti a rajzolás színterét: a zsírkrétaival teli tálakat és a papírokat elhelyezi az asztalon.
- Témához nem kötöttek, önállóan tevékenykednek a gyerekek, majd amikor befejezik a munkájukat, az elkészült rajzokat odaadják az óvónőnek, aki minden gyerek számára külön mappába gyűjti össze azokat. Az óvodáskor végén majd valamennyit ajándékként hazavihetik a gyerekek.
- Az óvónő maga is rajzol időnként a gyerekek előtt: plakátot készít, vagy olyan képet rajzol, melyben a kivágott mozgatható figurákkal egy mesét is el lehet játszani.
- Az arra képzett óvónő leolvashatja a rajzokról a gyerek fejlettségi szintjét, esetleg hiányosságait, speciális szükségleteit.

11.8.2. Gyapjúkép készítés

Ez a technika átmenetet képez a kézimunkához tartozó gyapjúfeldolgozás, a plasztikus formálás és a képalkotás között. Sok színnel megfestett, kártolt gyapjút filclapokra lehet tenni, és így képet készíteni, ami a rajzolás és festés tapasztalatait kiegészíti.

Feladataink

- A gyerekek minden héten lehetőséget kapnak egy ilyen kép készítésére, ami egy rövid „kiállítási” idő után szétszedhető és ugyanabból az anyagból következő alkalommal is lehet képet készíteni.
- A pedagógus a csoportszoba adott részében elrendezi az asztalokat, szépen előkészíti, fésüli a gyapjút, színek szerint rendezi egy kosárba, mielőtt elkezdené a munkáját. Ezek után úgy kezdi a képet, hogy először különböző színekkel „befesti” a hátteret, majd egyre több nagyon puha, vékony réteget felhasználva alakulnak ki a tárgyak, lények a képen. Csak egy bizonyos távolságból hasonlít az egész egy „rajzolt” képhez.

- Az elkészült képek aztán kifüggesztésre kerülnek.

11.8.3. Gyurmázás, plasztikus formálás

Az óvodában a formázáshoz a gyerekek élénk, telített színű, a kéz melegétől megpuhuló méhviasz lapocskákat használnak. Míg az agyag hőt von el az azzal tevékenykedő kezétől, addig a viasz megpuhulása után maga is átmelegsik, s mintegy hőt sugároz. A kisgyerekkori érzékelés szempontjából ez a különbség nagyon fontos.

Feladataink

- Az óvónő előkészíti az asztalokra a méhviasz gyurmát tartalmazó tálkákat a hozzátartozó kis fakorongokkal együtt.
- Lehetőséget teremt, hogy a gyerekek bármit megformálhassanak, amit akarnak.
- Az elkészített munkákat az évszakasztalhoz, a megfelelő helyre teszik.
- Az udvaron — főleg a meleg időszakban — biztosítani kell a lehetőséget a homokkal és vízzel való játékra, mely beindítja a gyereket a „természetes agyagozásra”.
- Nagyon fontosnak tartja a Waldorf-óvodapedagógia, hogy a gyerekek megtapasztalják a föld, víz, hő és egyéb természetes elemi dolgok minőségét közvetlenül, kipróbálják az anyag és a saját maguk lehetőségeit.
- Télen hóvár építésére, hóember készítésére és hóval való mindenféle játékra kerül sor a kinti szabad játékban.

11.8.4. A sütés, mint formálási tevékenység

A hetenkénti kenyér vagy cipósütés alkalmat ad tésztával dolgozni, azt kiformálni és megsütni. Alapvető formák jönnek létre: kör alakú vagy hosszúkás cipó, „kígyók”, rudak, csigák, fonott kalácsok, koszorúk. Az óvónő az ünnepekhez kapcsolódóan különböző, egyszerű formákat alkalmaz. Ezek a formák (miután mind nagyon egyszerűek) időnként visszaköszönnek a gyerekek sütemény formáiban, de emellett

mindent kipróbálhatnak a gyerekek, és nagyon változatosan élnek is ezzel a formázási lehetőséggel.

Feladataink

- Nagyon fontos, hogy az óvónő körültekintően készítse elő a sütést, és olyan szokásrendszert alakítson ki, amely megteremti a feltételeket ahhoz, hogy végig szépen, nyugodtan haladjon a munka: kézmosás után, fehér kötényben, felhúzott ingujjal ülve az asztalnál lehet elkezdni dolgozni, ahol belisztezzük a munkafelületet, és az óvónő a gyerekek kezébe adja a tésztát.

11.8.5. Festés

Az a rajzolásban is megfigyelhető folyamat, hogy tükröt mutat az elkészült kép a gyerek saját világélményéről és fejlődéséről, a festésénél is megfigyelhető. A gyerek szabadon dönti el, hogy melyik színnel fest és, hogy mikor van a munkájának vége.

A festésnek ez a fajta, az életkor sajátosságainak megfelelő megközelítése vezeti el a gyereket későbbiekben a valódi ábrázoló tevékenységig az iskolában. Igazi festményekkel is találkozhatnak az óvodások. Különböző ünnepekhez tartozó reprodukciókat tesz ki az óvónő a falra, és az évszakasztalon képeslap formában változó tartalommal mindig jelen vannak a képek.

Feladataink

- A festés is nagyon körültekintő előkészítést, majd rendrakást igényel. Az óvónő elrendezi a helyet: összeállítja az asztalokat egy bizonyos formára, a megszokott sorrend szerint rendezi be a gyerekek munkahelyét: rajztáblákat, szivacsokat, vizes üvegeket, majd festékeket rak az asztalra. A jó minőségű, akvarell papírt az óvónő vízbe meríti, majd a gyerekek rajztáblájára helyezi.
- Az óvónő énekelve kezdi osztani a nagy széles ecseteket, amelyekkel a gyerekek jó minőségű akvarell színeket helyeznek el, s futtatnak szét a papíron. A három alapszínt kapják meg a gyerekek, és ezekből tudják a vizes papíron „kikeverve” előállítani a többi színt.
- Fontos, hogy a tevékenység a színből, a színélményből indul ki és kontúrtales. A hatás: egymásba folyó színhatárok.
- Befejezéskor egy festőszekrénybe viszik a rajztáblákat, ahol majd megszáradnak a képek, amelyek szintén a gyerekek mappájába kerülnek.

Ahogy az előkészülésnél is segítettek a gyerekek, ugyanúgy részt vesznek az ecset és a szivacsok kimosásában, a víz cserélésében, a rendrakásban és az üvegek kimosásában is.

A festésnek ez a fajta, az életkor sajátosságainak megfelelő megközelítése vezeti el a gyereket későbbiekben a valódi ábrázoló tevékenységig az iskolában. Igazi festményekkel is találkozhatnak az óvodások. Különböző ünnepekhez tartozó reprodukciókat tesz ki az óvónő a falra és az évszakasztalon képeslap formában változó tartalommal mindig jelen vannak a képek.

12. A fejlődés jellemzői az óvodás kor végén

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában — annak sokféle formájában — a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában.

12.1. Fizikai, testi változások

Ezen a téren a legszembetűnőbbek az iskolaérettség jelei a gyerekeknél.

A test arányai megváltoznak, s ennek következtében a gyerek fizikai képességei is. Nem csupán a nagy, aktív mozgásokban jelennek meg új elemek, mint például az, hogy tud szökdecselni, fél lábon ugrálni, labdát dobni és elkapni, masszírozni, hanem a legaprólékosabb mozgásokban is finomodik az ügyessége, tud már csomót és masnit kötni, gombolni, varrni.

12.2. A szociális, érzelmi életben tapasztalható változások

A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest. A játéka céltudatos és tervezett, a tárgyakhoz való kapcsolódása megváltozik, konkrét célokra inkább a speciálisan erre készített eszközök megfelelőek számára.

A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másoknak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe

is be tud kapcsolódni. A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon. Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.

12.3. Az érettség jelei az alkotó tevékenységekben

Rajzaiban törekszik a tudatos komponálásra, figyelme a vonalról a felületre, a színekre helyeződik át, részletesebben kidolgozott emberformát rajzol, rajzaiban megtalálható a szimmetria. A festés során is megmutatkozik a komponálás, a határozottabb színválasztás igénye. Gyurmázásnál az ujjak ügyesedésével egyre felismerhetőbbek, finomabbak lesznek a figurák, az elkészült mű egyre inkább hasonlít a megálmodotthoz. A gyapjúképeken felismerhetővé válnak az alakok, a mű sokszor már egy egész kis történetet jelenít meg. A bábozás során önálló kezdeményezésből születnek az előadások, melyeket az iskolába készülők a kicsiknek játszanak. Ekkor az egész folyamatot maguk irányítják a berendezéstől a mesélésig.

Óvodánkban az iskolába menő gyerekek egész éven át változatos tevékenységeket végeznek:

- Télen elkezdik a fonal munkákat, „körmöcskéznek”.
- Ezt követően kezdődik a szövés, melyből az év végére szőnyeg, tarisznya készül.
- Szintén tavasszal kezdik készíteni a babaházakat, melynek munkálataihoz szükség van fűrészelésre, reszelésre, csiszolásra, fúrásra, s melynek anyagát maguk festik meg. Bútorokat, berendezési tárgyakat készítenek.
- Végezetül megvarrják a babájukat, mely egy álló báb.

Mindezen tevékenységek során kialakított képességek hozzájárulnak a gyerekek iskolaéretté válásához.

12.4. Az érzelmi élet is sokkal összetettebbé válik

Szeretnek mesélni álmaikról, szeretnek sugdolózni, titkot tartani; mindez azt mutatja, hogy kezdenek különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a

valóság között. Érzelmeket jobban kezelik, kevésbé adják át magukat viharos érzéseiknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válnak. Vágynak arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lássanak, akit szeretetből megajándékozhatnak bizalmukkal.

12.5. Változások a szociális élet terén

Az eddig kialakult szokások a gyerekek igényévé válnak, amelynek természetes módon tesznek eleget. A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek, elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat. Észreveszik, hogy kinek, miben van szüksége segítségre, számba veszik a csoport tagjait, érdeklődnek társaik iránt. Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvónő és társaik közlését, kérdését, önként, vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a tevékenységekbe. Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire. Ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek. Érzelmileg és értelmileg egyaránt elfogadják és követik az óvónő kérését, útmutatását. Adott tevékenység (játék, munka) által megkívánt magatartási formát önként vállalják. A megkezdett munkát kérés nélkül befejezik. Képesek társaikkal együttműködni, kívánságaikat, törekvéseiket módosítani, esetleg elhalasztani, ha erre szükség van. Felelősséget éreznek a vállalt feladatért, amelyet akkor is elvégeznek, ha nehézséget jelent, vagy érdeklődésüket már nem köti le.

Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak, választanak és döntenek ismert helyzetekben.

12.6. Az önállóság fejlődése a személyes higiéne, az étkezés és az öltözködés során

Iskolába lépés előtt a gyerekek önmaguk is képesek mindennapi szükségleteket életkoruknak megfelelően önállóan kielégíteni. Étkezés közben kulturáltan viselkednek, igénylik az asztal esztétikus rendjét.

Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek, holmijukat hajtogatva a helyükre teszik. Ruháikkal gondosan bánnak, cipőfűzőiket megkötik.

Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.

Észreveszik, ha valami hiányzik, vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik.

12.7. A gondolkodásban is új tartalmak jelennek meg

Az utánzós tanulás és a spontán érlelődés sajátosságai jellemzik az egész kisgyermekkor mintegy a hetedik életév fordulójáig, amikor az önkéntelen, igen intenzív, de könnyen elterelhető figyelem helyébe a sokkal kisebb hatékonyságú, de a tárgynál már megtartható, szándékos figyelem lép. A gyermek képessé válik a szóbeli, verbális tanítás befogadására.

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, gondolkodni, valamint pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatossá válik. Mindezek képessé teszik őt arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be. Most már várja az iskoláskor tanulási formáit.

13. Ellenőrzési, értékelési alapelvek

13.1. Tervezés és visszatekintés

Waldorf-óvodánk pedagógusai jelentős időt és munkát szánnak arra, hogy következetesen és állhatatosan megformálják és kidolgozzák a maguk munkájának tervszerű egyéni keretét, figyelembe véve a napok, hetek ritmusát, a legapróbb részmozzanatokat és módszertani lépéseket az egész év folyamatában.

A Waldorf-óvónő rendszeres visszatekintést végez: mérlegeli, végig gondolja, hogy elképzelései milyen formában váltak valóra.

A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyerekek egyéni fejlődésére. Általában az óvónő saját magának naplót vezet a tapasztalatairól, megfigyeléseiről, s a problémás helyzetekről. Ezek a feljegyzések azért fontosak, mert a csoportvezető óvónőtől elvárható, hogy a gyerek fejlődési szintjét, problémáit, lehetőségeit folyamatosan kövesse az óvodaérettség és az iskolaérettség között.

13.1.1. Gyermekmegfigyelés

Már az óvodába való felvételnél a szülők részletes leírást írnak, amelyből a terhesség időszakától kezdve a születésen át az óvodába lépésig nyomon követheti

az óvónő a gyermek testi, lelki és szellemi fejlődését, megismerheti a gyermek szokásait, rokon- és ellenszenvét, félelmeit és örömeit. A gyermek megnyilvánulásait a mozgásban, a játékban, a rajzban a kibontakozó személyiség első jelzőjeként fogja fel az óvónő. Az óvónő már ettől az első találkozásuktól, a felvételi beszélgetéstől fogva élő, belső képet alakít ki a gyermekről, amely folytonosan változik, soha se lesz kész, állandóan fejleszhető marad. A gyermeket úgy tekinti, mint egy feltett kérdést, amit egyre jobban kell értenie ahhoz, hogy tudja őt segíteni a felnövekedésben. Ebből a célból az óvónők maguk elé idézik — lehetőleg minden nap — az esti órákban, elalvás előtt csoportjuk gyermekeit, s ez a mindennapos praxisban igen hasznos gyakorlatnak bizonyul.

Ha alszanak rá egyet, a következő napon előálló helyzetekben feltehetőleg nagyobb intuíciós, improvizatív erővel találhatnak majd gesztust, szót vagy cselekvést segítségül.

A gyermek mindennapi öltözködésétől, táplálkozási és alvási szokásain át, játékáig úgyszólván minden testi, lelki mozzanat szóba kerül az óvónők és a szülők rendszeres beszélgetéseiben.

13.1.2. A konferencia

Óvodánkban az óvónők kéthetente tartanak konferenciát. Alkalmanként mentor konferenciát. A konferencia pedagógiai, önnevelő-önképző és technikai, adminisztratív részből áll. Minden nevelésre, pedagógiára közvetve vagy közvetlenül kiható kérdésben a konferencia vezeti az óvodát. Itt születnek azok a döntések, melyeket az intézmény életében időről-időre meg kell hozni.

A konferencia leglényegesebb része pedagógiai jellegű, melyben minden esetben gyermekmegbeszélésre is sor kerül. Ekkor mindaz szóba kerül, ami a testi-fizikai, lelki és szellemi állapotrajzokon át a családi helyzetig megmutatkozik. A gyermekről való közös képalkotás során megszülethetnek a válaszok a kérdésekre: hogyan, milyen módon van szüksége a segítségére a gyermek további fejlődéséhez.

13.1.3. Külső kapcsolatok

Óvodánk a pedagógiai feladatok elvégzése, a gyermekek egészségügyi, gyermekvédelmi és szociális ellátása, valamint egyéb ügyekben rendszeres kapcsolatot tart fenn más intézményekkel.

Óvodánk kapcsolata különféle szervezetekkel:

- Az óvodát fenntartó Török Sándor Waldorf Pedagógiai Alapítvánnyal
- A gyermekek és az óvoda dolgozóinak egészségügyi ellátásáról gondoskodó intézményekkel
- Más, a Waldorf-pedagógiai program alapján működő intézményekkel: óvodákkal, iskolákkal
- Magyar Waldorf Óvónők Szemináriumával: hospitálók fogadása
- Magyar Waldorf Szövetséggel: tagság
- Waldorf-Ház - pedagógiai szolgáltató intézettel
- Pedagógiai szakszolgálattal
- Gyermekek- és ifjúságvédelmi hatóságokkal
- Solymár Önkormányzatával

13.1.4. Inkluzív pedagógia

A Waldorf-pedagógia befogadó pedagógia. Nevelési alapelveiből következően minden egyes gyermekben tiszteli a sokrétű emberi természetet, s a gyermek megnyilatkozásaiból látja, mire van szüksége. Ezt speciálisan kimunkált figyelemmel éri el, mely nem engedi a szabadon feltörő kritikát, ítélet és előítélet-mentes. Nehézségeket leküzdő, szeretetteljes együttélést vállal a gyermekkel, amelyben megőrzi a gyermek emberi méltóságát. Elvárások helyett minden egyes gyermeknek érzelmi biztonságot, védettséget nyújt.

13.1.5. Differenciálás

A differenciálás szellemében a hátrányokkal és az előnyökkel rendelkező, különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése során figyelembe kell venni az egyéni sajátosságokat. Szükséges a nevelési folyamat speciális tervezése, szervezése. A megvalósítás során a különböző egyéni sajátosságokkal rendelkező gyerekek részére biztosítani kell, hogy a különböző tevékenységeket testre szabottan, egyéni módon végezhessék.

A Waldorf-pedagógiából alapelv szerűen következik a differenciálás:

Pedagógiánk tiszteletben tartja a minden egyes gyermekben megnyilvánuló, sokrétű emberi természetet. A pedagógus a gyermek megnyilatkozásaiból „tudja meg”, hogy mire van szüksége a gyermeknek, ide értve a speciális, egyéni jellemzőket is. Ez a

kísérés egy speciálisan kimunkált megfigyelést igényel a pedagógustól, amely ítélet- és előítélet-mentes. Nem engedi a szabadon feltörő kritikát, sőt nehézségeket leküzdő, szeretetteljes együttélést vállal a gyermekkel, melyben a gyermek emberi méltóságát megőrzi. A Waldorf-óvodai nevelés a gyermekben működő természetes erőket támogatja úgy, hogy a gyermek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. A gyermek belső világának, képességeinek fokozatos érlelődését segíti elő: ott ajánl segítséget, ahol a gyerek éppen tart, és megvárja, hogy a gyerek önállóan találja meg a következő lépést. Az óvodai élet tevékenységi formái, azok megszervezése megteremtik a differenciálás lehetőségeit, a gyermekek saját tempójukban történő érését, fejlődését.

A gyermekek közötti fejlődésbeli különbségek megnyilvánulhatnak:

- Eltérő biológiai szükségleteikben (testi, idegrendszeri sajátosságaikban)
- Adottságaikban (értelmi képességeik, kifejezőkészségük terén)
- Tapasztalataikban, egyéni élményeikben
- Mozgásigényükben (túl mozgékony, megülő)
- Társas magatartásukban, kontaktusteremtésükben (visszahúzó, aki mindenkiel rögtön megtalálja a hangot)
- Érzelmeikben
- Érdeklődésükben

Feladataink az egyéni bánásmód, a differenciált fejlesztés terén:

- Az óvónő biztosítja, hogy a gyermekek a rájuk jellemző sajátos vonásuknak megfelelően váljanak a közösség tagjaivá.
- Az óvónő mindig igyekszik tetteivel és szavaival finoman kifejezni, hogy a gyermekek közötti különbségek, az eltérő fejlettségi szint, a teljesítménykülönbség természetes jelenség. Senki sem kap semmiféle „címkét”, megkülönböztető jelzőt vagy elmarasztalást, mert a többitől eltérő külsejű, vagy az adott helyzetben másképp gondolkodik, cselekszik, másképp fejezi ki magát, teljesítménye, magatartása különbözik a többiekétől.
- Megteremti az alkalmakat, hogy lehetőség szerint minden gyermek tűnjék ki valamiben, legyen rá jellemző pozitív megnyilvánulás. A gyermek tapasztalatait, felfedezéseit, képességeit a speciálisan kimunkált megfigyelés

következtében jól ismerő, alkotó, együttműködő felnőtt tudja tolerálni az egyéni eltéréseket.

- Az egész közösség előtt álló feladatokat minden egyes gyermek számára saját, utánozható példáján keresztül teszi közelivé, érthetővé, érzelmileg elfogadhatóvá, vonzóvá.
- Minden helyzetben törekszik arra, hogy a gyermekek megkapják a választás lehetőségét. Ha a gyermek az általa választott szinten teljesít, elfogadásáról, támogatásáról biztosítja őt, lehetővé teszi, hogy a következő lépést a gyermek önállóan találja meg.
- A döntés és választás lehetőségét a gyermek életkorának megfelelő helyzetekben biztosítja. A korának nem megfelelő felelősséget igénylő, túl sok döntési helyzet a gyermeket elbizonytalanítja.
- Az egyéni bánásmód következtében a gyerekeknek megmutatkoznak rejtett, egyedi vonásaik, ezzel téve színessé, változatosabbá a közösség életét.

13.1.6. Kivételes képességű gyermekek gondozása

A Waldorf-pedagógia kisgyermekkorban a személyiség komplex, harmonikus fejlődését tartja kívánatosnak. Ezért nem támogat ebben az életkorban semmilyen külön foglalkozást sem intellektuális fejlesztést. A kiemelkedő képességeket oly módon kívánja ápolni, hogy meghagyja a gyermeki személyiség érlelődésének természetes ütemét, abba nem avatkozik bele a tehetség túl korai fejlesztésével. Ezzel megvárja az én-erők erősödését, fejlődését, és a megfelelő életkorban (már az iskolában) megkezdheti a tehetség gondozását.

Magatartás, tanulási képesség terén eltérő fejlődésű gyermekek gondozása:

Azon gyerekek számára, akiknek a fejlődés folyamán gyógy-, illetve fejlesztő pedagógusi segítségre van szükségük, biztosítjuk, hogy hozzájussanak a nekik megfelelő segítséghez.

13.1.7. Sajátos nevelési igényű gyerekek gondozása

Óvodánk a megfelelő háttér biztosításának hiányában nem tud fogadni sajátos nevelési igényű gyermekeket.

13.1.8. Esélyegyenlőség

A Waldorf-pedagógiában alapelv a gyermekközösségek szociális sokszínűsége, az osztályközösségek kialakításában így már eleve igényt fogalmaz meg az alkalmazott pedagógia a szociálisan vagy egyéb okból hátrányos helyzetben lévők integrálására.

A Waldorf-pedagógia alapelvei biztosítják az esélyegyenlőség megvalósulását. Különbözőség és beilleszkedési nehézségek esetén az óvónő a gyermekre külön figyelmet fordít, fejlődése érdekében egyénre szabott pedagógiai eszközökkel él.

Az intézményben tilos a hátrányos megkülönböztetés (bármiféle okból), továbbá minden olyan különbségtétel, kizárás, korlátozás vagy kedvezés, amelynek célja vagy következménye az egyenlő bánásmód megszüntetése vagy akadályozása. A feladatellátás módjára vonatkozó döntések, intézkedések meghozatalakor a gyermek, a tanuló mindenekfelett álló érdekét kell figyelembe venni.

Az esélyegyenlőséget szolgáló tevékenység:

- Az esélyegyenlőtlenségre utaló jelekkel rendelkező gyerekek kiszűrése
- Kiemelt figyelem biztosítása
- Tájékoztatás a szükséges fejlesztések igénylésének lehetőségéről
- A szülői közösség segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi, szociális vagy anyagi jellegű

13.1.9. Gyermekvédelem

A Waldorf Óvodapedagógiai Program teljes egészét áthatja a gyermek iránt érzett tisztelet. Szem előtt tartja a gyermek alapvető jogait a testi egészségre, érzelmi biztonságra, és szellemi szabadságra.

A pedagógiai program sajátosságaihoz igazodva a gyermekvédelem az óvoda - család kapcsolatára is hatékonyan kiterjed. Mivel óvodánk szülői kezdeményezésre alakult, így szoros az együttműködés a családokkal a Waldorf-pedagógia megvalósítása érdekében. Az óvónők a szülők segítségére vannak nevelési problémáik megelőzésében és megoldásában. Az elmúlt évek alatt még nem volt rá példa, de indokolt esetben, a gyermek érdekében az óvoda felveszi a kapcsolatot a helyileg illetékes családsegítő és gyermekvédelmi szervezettel, a megfelelő szakemberekkel, fejlesztő pedagógusokkal.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenység:

- Az érintett gyermek életkörülményeinek és szociális helyzetének megismerése.
- Kapcsolattartás a családokkal, családlátogatás
- Tanácsadás a Waldorf-pedagógia szellemében a rászoruló gyermekek és szüleik problémáinak megoldásában, amely feltételezi a hátrányos helyzetű gyermekek problémáinak alapos megismerését, figyelemmel kísérését és szükség esetén a tevőleges segítségnyújtást.
- Az Óvónői konferencián az óvónők rendszeresen gyermekmegfigyelést folytatnak, amely tevékenységhez kérhetik a nevelési tanácsadó vagy gyermekpszichológus segítségét, véleményét.
- Az érdekelt szülők tájékoztatást kapnak a lehetséges segélyekről és a támogatás célszerű felhasználásáról.
- A szülőknek tájékoztató előadásokat szervezünk az egészségvédelem, nevelési kérdések témakörében.

13.1.10. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

A Waldorf-pedagógiában alapelv az óvodai csoport kialakításában így már eleve igényt fogalmaz meg az alkalmazott pedagógia a szociálisan vagy egyéb okból hátrányos helyzetben lévők integrálására.

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai:

- környezeti
- anyagi
- egészségügyi
- a gyermek személyiségében rejlő okok

Óvodánkban a szociális hátránnyal küzdő családok segítésének módjai:

- Családlátogatás, konzultáció a fejlesztőpedagógussal, indokolt esetben gyermekvédelmi szakemberrel.
- Szülőknek tartott előadásokkal.
- Rendszeres egészségügyi felügyelet
- Az érintett gyermek szociális helyzetének diszkrét figyelemmel kísérése.

- A szülők anyagi terheinek csökkentése érdekében (ritkán és alapos indok esetén) az alapítványi hozzájárulás mérséklése.
- Továbbá a szülői közösség segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi, szociális vagy anyagi jellegű.

14. Érvényességi rendelkezések

1. A pedagógiai program érvényességi idejének meghatározása:

A Program érvényes 2015. szeptember 1-től, a felülvizsgálati módosítás érvényes 2015. szeptember 1-től visszavonásig.

2. A program elfogadása és esetleges módosítására vonatkozó jogosultság:

- A Nevelőtestület jogosult dönteni.

Módosításra sor kerülhet:

- Törvényi változás következtében.
- Gyakorlati alkalmazás során felmerülő változás következtében.
- A partnerközpontúság jegyében a Szülői kör kezdeményezésére.

3. A program értékelése és felülvizsgálata:

- Ha a törvény másképpen nem rendelkezik, legfeljebb 5 évenként szükséges.

Solymár, 2015. augusztus 25.

.....
Für Ágnes
óvodavezető